juli 2012

Verlangen naar het paradijs

Themanummer

SABBATWACHTER

Gemeente van Zevende Dags Adventisten Reformatiebeweging

IN DEZE UITGAVE

Paradijselijk	2
Van paradijs tot landbouw	3
Vlees op de menukaart	4
Tussen landbouw en veeteelt	4
Brood of vlees?	5
Bloedvergieten als geneesmiddel?	6
Van planteneters naar vleeseters	6
Rein en onrein	7
Vegetarisme vanuit Bijbels perspectief	8
Over priesters en andere godgewijden	9
Jezus het Levensbrood	10
Voedsel in de tijd van de apostelen	11
Gewetensvragen in de voeding	12
De derde tempel	12
Voedsel in de eindtijd	13
Alcohol in de Bijbel	13
Ik wens u GEZONDHEID	14
Bijbels vasten	14
Vegetarisme in de kerkgeschiedenis	15
Verlangen naar het paradijs	15
De spijziging van de 5000	16

Paradijselijk

Verlangen naar het paradijs? Wie heeft dat niet?! Maar wat is het paradijs? Luilekkerland, zevende hemel, maagden of nirwana? En waar is het paradijs? Op deze vragen komen op de verschillende ideologieën ook verschillende antwoorden tot zelfs de uitspraak: Er is helemaal geen paradijs.

Toch is het er, het verlangen naar het paradijs, naar vrij zijn van verdriet, dood, leed, drukte en pijn – het verlangen naar een door waterstroompjes doortrokken tuin, met jonge dieren en sappig fruit. Dit paradijs wordt in het eerste boek van de Bijbel beschreven, het boek Genesis, het eerste deel van de Thora.

"Wat een paradijs!" roepen we uit als we ongerepte natuur, kleurenpracht, rijke plantengroei zien, als wij de stemmen van de natuur horen, indrukken waarnemen die onze ogen en oren strelen. "Hemels!" roepen wij uit, wanneer wij koel water in een warm klimaat op de huid voelen of de voorjaarsgeuren in mogen snuiven. Paradijselijk en hemels noemen wij alles wat onze smaakpapillen streelt.

Zaden en vruchten

Het paradijselijke voedsel wordt in het eerste boek van de Bijbel zo omschreven: "En God zei: Ziet, Ik heb u al het zaadzaaiende kruid gegeven, dat op de ganse aarde is, en alle geboomte, in hetwelk zaadzaaiende boomvrucht is; het zij u tot spijze!" (Genesis 1:29).

Welke van onze huidige voedingsmiddelen horen in deze paradijselijke categorie?

Granen zoals tarwe, maïs en gierst;
Oliezaden zoals lijnzaad, sesam en zonnebloempitten;
Noten zoals amandelen, pistachenoten en eetkastanjes;
Vruchtgroenten zoals paprika, tomaten en pompoenen;
Peulvruchten zoals erwten en pinda's;
Kernvruchten zoals appels en peren;
Steenvruchten zoals perziken en kersen;
Bessen zoals frambozen en bosbessen;
Exotisch fruit zoals bananen, sinaasappels en mango's.

Hemels! Paradijselijk!

Het verloren paradijs

Waarom voeden wij ons tegenwoordig niet uitsluitend met deze paradijselijke kost? Hoe heeft het Bijbelse menu over de eeuwen heen zich ontwikkeld? Uitbuiting en dood zijn onze keuken binnen gedrongen. Dieren moeten lijden, bloed wordt vergoten om de honger van de mensen te stillen. De hele schepping lijdt en smacht naar bevrijding zegt Paulus ons in zijn brief aan de Romeinen (8:19-22).

Verlangen naar het paradijs

De profeten voorspelden al de terugkeer van de paradijselijke toestand:

"In het toekomende zal Jakob wortels schieten, Israël zal bloeien en groeien; en zij zullen de wereld met inkomsten vervullen." (Jesája 27:6)

"Te dien dage, spreekt de Here der heirscharen, zult u een ieder zijn naaste nodigen tot onder de wijnstok en tot onder de vijgenboom." (Zacharía 3:10)

"Want de Here zal Sion troosten, Hij zal troosten al haar woeste plaatsen, en Hij zal haar woestijn maken als Eden, en haar wildernis als de hof des Heren; vreugde en blijdschap zal daarin gevonden worden, dankzegging en een stem van gezang." (Jesája 51:3)

"Vreest niet, u beesten van het veld! want de weiden der woestijn zullen [weder] jong gras voortbrengen; want het geboomte zal zijn vrucht dragen, de wijnstok en vijgenboom zullen hun vermogen geven." (Joël 2:22)

"En zij zullen huizen bouwen en bewonen, en zij zullen wijngaarden planten, en de vrucht daarvan eten." (Jesája 54:21)

Ezechiël beschrijft het paradijs zo:

"Aan de beek nu, aan haar oever, zal van deze en van gene zijde opgaan allerlei spijsgeboomte, welks blad niet zal afvallen, noch de vrucht daarvan vergaan; in zijn maanden zal het nieuwe vruchten voortbrengen; want zijn wateren vlieden uit het heiligdom; en zijn vrucht zal zijn tot spijze, en zijn blad tot heling." (Ezechiël 47:12)

Ook de apostel Johannes ziet het paradijs:

"En hij toonde mij een zuivere rivier van het water des levens, klaar als kristal, voortkomende uit de troon van God, en van het Lam. In het midden van haar straat en op de ene en de andere zijde der rivier was de boom des levens, voortbrengende twaalf vruchten, van maand tot maand gevende zijne vrucht; en de bladeren van de boom waren tot genezing der heidenen." (Openbaring 22:1, 2)

En Jezus Zelf wordt met de volgende woorden geciteerd: "Die overwint, Ik zal hem geven te eten van de boom des levens, die in het midden van het paradijs Gods is." (Openbaring 2:7)

Is er echt een weg terug naar het paradijs?

Laat u zich in deze uitgave meenemen op een spannende reis door de Bijbel. Wat zegt zij over voeding, wat over ons verlangen en wat betekent dat voor onze bestemming? Sommige middeleeuwse of moderne voorstellingen van het paradijs hebben veel mensen afgeschrikt om er naar op zoek te gaan. Een paradijs dat ons innerlijk verlangen bevredigt? Een paradijs, dat ons uiteindelijk helemaal niet begerenswaardig overkomt? Wat wordt ermee bedoeld? Ga mee op deze reis.

Van paradijs tot landbouw

Als door de donder getroffen, hoort de mens de goddelijke stem aan. Hij verneemt wat de gevolgen van zijn vertrouwensbreuk zullen zijn. Met vurige zwaarden versperren de Cherubim de toegang tot het paradijs. Het overvloedige zaad- en fruitaanbod in de tuin van Eden moet hij nu inruilen voor wat de (relatief) karige bodem daarbuiten nog te bieden heeft. Dat is de beschrijving van de pedagogische gevolgen van de zogenoemde zondeval in het derde hoofdstuk van Genesis:
"En tot Adam zei Hij: Omdat u geluisterd hebt naar de stem van uw vrouw, en van die boom gegeten, waarvan Ik u gebood, zeggende: U zult daarvan niet eten; zo zij het aardrijk om uwentwil vervloekt; en met smart zult u daarvan eten al de dagen van uw leven. Ook zal het u doornen en distels voortbrengen, en u zult het kruid des velds eten. In het zweet van uw aanschijn zult u brood eten, totdat u tot de aarde weerkeert, aangezien u daaruit genomen bent; want u bent stof, en u zult tot stof weerkeren." (Genesis 3:17-19)
De strijd tot overleven voor mens en dier begon.

Voedselgebrek
Waar het oorspronkelijk was: "Maar aan al het gedierte der aarde, en aan al het gevogelte des hemels, en aan al het kruipende gedierte op de aarde, waarin een levende ziel is, heb Ik al het groene kruid tot spijs gegeven." (Genesis 1:30), zo voedt zich nu ook de mens van het "veldgewas", mede omdat zaad en fruit (relatief) schaars zijn geworden.
Tot op heden sterven steeds weer diersoorten uit omdat ook voor hen het voedsel schaars geworden is. De pandabeer wordt bedreigd met uitsterven, omdat hij binnenkort geen voldoende bamboe meer tot zijn beschikking heeft. Bepaalde diersoorten hebben hun menu om te overleven met dierlijke eiwitten aangevuld of zijn zelfs helemaal op vlees- of aasvoedsel overgegaan.

Groente en kruiden
Bij het zaad, fruit en vruchtgroente van het oorspronkelijke voedsel komen nu ook verder groentesoorten.
Bladgroente, zoals sla en kool; bloemgroenten zoals broccoli en artisjokken; wortelgroente zoals worteltjes, uien en aardappelen en nog andere groenten zoals rabarber. Geneeskrachtige- en wilde kruiden ronden het voedselaanbod af.

Phytochemicaliën
De wetenschap doet momenteel onderzoek naar de chemische samenstelling van duizenden planten (phytochemicaliën). De verschillende koolsoorten bevatten bijvoorbeeld de stof di-indolylmethaan, dat tegen kanker werkt. Groente en kruiden zijn niet alleen noodzakelijk om voldoende voedingstoffen binnen te krijgen, maar ook ter bescherming tegen vergif te en om ziekten te genezen. Veel van deze stoffen werken alleen wanneer de plant rauw gegeten wordt. Andere worden alleen door verhitting voor de mens toegankelijk. Zo wordt in Genesis 3:19 voor het eerst over brood gesproken.
"Bladeren ... tot genezing der heidenen" (Openbaring 22:2) duiken zelfs in het nieuwe paradijs nog op. Maar dat zou nog niet de laatste verandering in het menselijke dieet zijn geweest...

Vlees op de menukaart

Het boek Genesis beschrijft een wereldwijde zondvloed en een totaal nieuw begin door de mensen en de dieren uit de beroemde ark van Noach.
De voedselvoorziening buiten het paradijs was al een uitdaging geweest. Nu bood de wereld na de zondvloed een beeld van verwoesting en de mens was opeens op dierlijk voedsel aangewezen. "En uw vrees, en uw verschrikking zij over al het gedierte der aarde, ...; zij zijn in uw hand overgegeven. Al wat zich roert, dat levend is, zij u tot spijs; Ik heb het u àl gegeven, gelijk het groene kruid" (Genesis 9:2, 3).

Twee diercategorieën
De keuze in de ark was al op deze noodsituatie voorbereid:
"Van alle **rein** vee zult u tot zich nemen **zeven en zeven**, het mannetje en zijn wijfje; maar van het vee, dat **niet rein** is, **twee**, het mannetje en zijn wijfje ... om zaad levend te houden op de ganse aarde" (Genesis 7:2, 3).
En Noach bouwde de Here een altaar; en hij nam van al het reine vee, en van al het rein gevogelte, en offerde brandoffers op dat altaar. (Genesis 8:20)
Blijkbaar waren alleen de zogenoemde reine dieren voor het voedsel en als offerdieren bestemd, anders waren met de consumptie hele diersoorten uitgeroeid geweest. Zoals wij later nog uitvoeriger zullen zien, gelden alleen de planteneters als rein, en de vlees-, aas- en alleseters echter als oneetbaar.

De oorsprong van het ritueel slachten
"Al wat zich roert, dat levend is (natuurlijk niet de gifkikkers en andere onreine dieren), zij u tot spijs; ... Maar het vlees met zijn ziel, dat is zijn bloed, zult u niet eten." (Genesis 9:3, 4). Dus waren aas en bloed van consumptie uitgesloten. Daarom was het noodzakelijk een slachtmethode toe te passen waarbij het dier volledig leeg bloedde, nog voordat de dood intrad. Deze slachtmethode, het ritueel slachten, wordt tegenwoordig nog steeds in het Jodendom en de Islam toegepast en voert bij vakbekwame toepassing tot vrijwel onmiddellijke bewusteloosheid van het dier en is daarmee praktisch pijnloos. Het vlees wordt direct met water en zout, soms ook met azijn, behandeld om het achterstallig bloed grondig te verwijderen. Het vleesgebruik deed echter reeds voor de zondvloed zijn intrede.

Tussen landbouw en veeteelt

De geschiedenis van voor de zondvloed vertelt ons van drie broers: Kaïn, Abel en Seth. Kaïn, de oudste, was landbouwer. Abel, de tweede, was schaapherder, voor de wol en de offerdienst (Genesis 4:2).

Ver van het paradijs: Stads- en nomadenleven
Kaïn doodde Abel in een vlaag van jaloezie en trok nog verder weg van het paradijs. Van hem werd voorspeld: "Als u de aardbodem bouwen zult, hij zal u zijn vermogen niet meer geven; u zult zwervende en dolende zijn op aarde." (4:12). Van zijn achterkleinkind Jabal wordt gezegd: "Deze is geweest een vader van hen, die tenten bewoonden, en vee hadden." (4:20) Dus moet de veeteelt voor vleesconsumptie bij de nakomelingen van Kaïn al voor de zondvloed begonnen zijn. Stedenbouw, polygamie, nomadenleven, kunst en verwijdering van God wordt met deze lijn in verbinding gebracht (4:17-22).

Na de zondvloed: Land- en wijnbouw
Uit de lijn van de jongste broer Seth kwam Noach voort. Alleen hij en zijn nakomelingen overleefden de zondvloed. Deze lijn stond voor landleven, monogamie, landbouw, handwerk en godsvrucht (5:24; 6:9,14,21; 7:7). "En Noach begon een akkerman te zijn en hij plantte een wijngaard." (9:20). Maar helaas verzwakte de moraal door de wijn, omdat deze tot alcohol vergistte en Noachs zoon Cham werd niet allen de nieuwe vader van seksuele losbandigheid (9:21-25), maar ook de voorvader van Nimrod, de grote jager, monarch, en oprichter van de steden Ninevé en Babel (10:9-12), waar de beroemde toren stond (11:3, 4).

De aartsvaders: terug op het land
Generaties later ontkomt Abraham eindelijk aan het 'Babylonische' stadsleven, wordt veehouder en nomade. Zijn gasten serveert hij

platte koeken, boter, melk en kalfsvlees (18:6-8). Zijn kleinzoon Jakob, een zachtaardig mens, serveert een linzengerecht en brood, terwijl zijn broer Ezau een jager is! Hij serveert wildbraad (25:27-34), en had drie vrouwen. Het duurde niet lang dat in zijn lijn ook de monarchie wordt ingevoerd (36:2-3,31 e.v.).

Terugkeer naar de landbouw

Tijdens een hongersnood verhuist Jakob – inmiddels heeft hij de bijnaam Israël – met zijn hele familie naar de vruchtbare Nijldelta (46:5-7; 47:3, 6, 11). Later, na de uittocht van Egypte, herinneren de Israëlieten zich de vis …, "die wij in Egypte om niet aten; aan de komkommers, en aan de meloenen, en aan het look, en aan de uien, en aan het knoflook." (Numeri 11:5).

Hoe ging het met de voeding na de uittocht verder?

Brood of vlees?

Éxodus, uittocht uit Egypte – een beeld van bevrijding. Het is afgelopen met de slavernij, vertrek naar het beloofde land – terugkeer naar het paradijs? Een miljoenenvolk reist door de Sinaïwoestijn, 603.350 voor de oorlog geschikte mannen (Numeri 1:46). Dramatisch was de bevrijding door tien catastrofen, gigantisch was de laatste ontsnapping door de Rode Zee.

Het paasfeest

Ter herinnering aan de laatste nacht voor de bevrijding moet het volk ieder jaar het paasfeest vieren. In de paasnacht wordt een volkomen, mannelijk, éénjarig lam gegeten, boven het vuur gebraden met ongezuurde broden (matzes) en bittere kruiden (Éxodus 12:5-10) en aansluitend worden zeven dagen alleen matzes als brood gegeten (12:15). Dat het lam volkomen en éénjarig moet zijn, garandeert de beste vleeskwaliteit!

Dit is de inleiding van een reis naar het land waar melk en honing vloeit (13:5).

Voedselvoorziening in de woestijn

Na twee en een halve maand klagen de Israëlieten in de woestijn Sin: "Och, dat wij in Egypteland gestorven waren door de hand des Heren, toen wij bij de vleespotten zaten, toen wij tot verzadiging brood aten! (16:3). Nog dezelfde avond wordt het kamp bedolven onder de kwartels en op iedere volgende ochtend van hun reis ligt het hemelsbrood manna overal voor het oprapen – 40 jaar lang. Met uitzondering: op iedere sabbatmorgen. "En het was als korianderzaad, wit, en de smaak daarvan was als honingkoeken." (16:31). Zoals andere graansoorten kon het gebakken en gekookt worden (16:23), moest echter vóór zonsopgang verzameld worden, anders smolt het (16:21).

De kwakkels kwamen echter nog maar één keer, twee jaar later, in de woestijn Paran, toen de Israëlieten terug verlangden naar vis, komkommers, meloenen, look, uien en knoflook en het manna niet meer konden luchten of (Numeri 11). Ze eisten van Mozes: "Geef ons vlees!" . Het aanbod was dan ook rijkelijk. Maar velen stierven daaraan.

Basisvoedsel en toevoeging

De strekking wordt duidelijk: brood is het basislevensmiddel in de woestijn, in het Hebreeuws: לחם (lechem) genoemd. Bij het volk Israël is vleesconsumptie streng geregeld. Bij bepaalde gelegenheden wordt het voorgeschreven, maar met overeenkomstige kwaliteitsnormen. Ook mocht verder slechts bepaalde soorten vlees worden gegeten, die men ook op een speciale manier moet slachten, nabehandelen en controleren. Eén eigen vorm was het slachten van offerdieren.

Wat heeft dat te betekenen?

Bloedvergieten als geneesmiddel?

Dieroffers op het altaar, rituelen, gebeden, belijdenis van zonden. Priesters in witte gewaden, wierook, schalen met bloed, edelstenen op de borstplaat van de hogepriester. Blauwpurper, roodpurper en scharlakenrode voorhangsels, goud, olielampen, gloeiende kolen in een rookofferschaal en eeuwig vuur. – Indrukken van het heiligdom in de woestijn, de tabernakel.

Alles draaide om de reis van het bloed. Van het offer baant het zich een weg naar het binnenste voorhangsel in het heilige der heiligen, dat tenslotte éénmaal per jaar wordt gereinigd. Bloed als zondendrager. Mystieke symbolen voor de gruwelijke gevolgen van de verwijdering van God?

Gevolg en bijverschijnsel

Bloedvergieten, het tegendeel van het paradijs. En toch voor de Israëlieten en hun voorvaderen een goddelijke verordening. Want: "zonder bloedstorting geschiedt geen vergeving" (Hebreeën 9:22). Om het vertrouwen van de mensen opnieuw te winnen heeft God tijd nodig – tijd, waarin de mensen Hem kunnen leren kennen, zodat zij in staat zijn om volledig zonder druk de beslissing kunnen nemen of ze Hem willen vertrouwen of niet. En in deze tijd vloeit er bloed: in oorlogen, door moorden, ongelukken, catastrofen en natuurlijk in slachthuizen. Daarom kan God alleen vergeven en harten veranderen, wanneer Hij tijd geeft, waarin bloed vloeit.

Afschrikking en bezorgdheid

Dieroffers dienen de erkenning over de gruwelijke, bloederige gevolgen van de zonde te versnellen, en ook te anticiperen en het moet zondigen afschrikken. Dieroffers moeten ook aanschouwelijk maken hoe God Zelf onder de zonde lijdt. Iedere moord, iedere verkrachting wordt namelijk Zijn schepsel aangedaan, die Hij liefheeft, als Zijn Eigen kind! Hij lijdt mee met het offer en met hen die daarbij horen. Dieroffers waren slechts een veraanschouwelijking van wat de mensen met de Messias zouden doen, Die Gods wezen volledig belichaamde. De bezorgdheid over een liefde, die Zichzelf offerde, zal bij velen het vertrouwen in die Ene God herstellen.

Geen vet of bloed

De slachting vond plaats als zondoffer of een vrijwillig dankoffer. Het vlees werd door de gelovigen en de priester gegeten. Maar: "Dit zij een eeuwige inzetting voor uw geslachten, in al uw woningen: geen vet of bloed zult u eten." (Leviticus 3:17) Ook nieren en de lever waren niet geoorloofd te eten (3:15). Heeft dat met de gifstoffen te maken, die zich hier in zeer hoge concentraties bevinden?

Van planteneters naar vleeseters

Na het verlies van het paradijs zijn sommige planten uitgestorven, anderen hebben zich veranderd. Sommigen waren er alleen in bepaalde jaargetijden. Hoe reageerden de hongerige dieren daarop, die van bepaalde planten afhankelijk waren? Sommigen vervielen in een winterslaap, als ze daar fysiologisch en genetisch toe in staat waren. Enkele diersoorten stierven uit, andere veranderden hun voeding, veel soorten werden vleeseters.

Nood maakt vindingrijk

Zo viel bijvoorbeeld de bergpapegaai (Kea), die niet meer voldoende wortels van een bepaalde plant vond, plotseling schapen aan, pikte hen de rug open en vrat het vet uit de buurt van de nieren op.

Een aardeekhoorn (tamias) – een planteneter – werd een aaseter, waar te veel bossen gekapt werden, en eet kadavers van overreden dieren op.

De pandabeer wordt weliswaar als roofdier gezien, maar hij eet toch bijna alleen bamboe! Vindt hij hier niet genoeg van, eet hij ook weleens een rat.

Ook het lieveheersbeestje is een rover geworden. Gedurende het abrikozenseizoen stort hij zich echter op de abrikozen! Is het seizoen voorbij, vreet hij weer luizen.

Zelfs de leeuw vreet eerst de maaginhoud van zijn prooi, dus de plantaardige voeding, voordat hij het vlees opeet.

Ophoping van gifstoffen
Ieder levend wezen moet zich beschermen tegen gif- en afvalstoffen. Hun concentratie stijgt dramatisch in de voedselketen. Een beetje concentratie in het water of in de bodem van de insecticide dichlorodiphenyltrichloroethaan (afgekort: DDT) leidt tot hogere concentratie in de planten, hetgeen zich in het verloop van de groei nog verhoogt. Planteneters, die deze planten eten, maken over een langere periode nog meer DDT in hun lichaam aan. Bij roofdieren stelde men uiteindelijk een nog hogere concentratie vast en het ergst worden de aaseters getroffen, die ook weer kadavers van roofdieren eten. Dat verklaart dat roofvogels al aan DDT zijn gestorven, terwijl onder de planteneters in hetzelfde leefgebied niet zo'n doodsoorzaak geconstateerd werd. Dezelfde verhoging vindt natuurlijk bij alle gifstoffen plaats.
Dat is ook één van de redenen waarom roofdieren zo'n korte darm hebben: de gifstoffen mogen niet langer dan noodzakelijk in het lichaam blijven.
In hoeverre heeft dit toxinevraagstuk met de onderverdeling in reine en onreine dieren te maken?

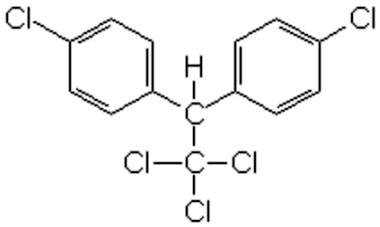

Rein en onrein

Welke dieren zijn rein en welke onrein? De Bijbel geeft daarop antwoord in Leviticus 11 en Deuteronomium 14.
Alle daar genoemde reine zoogdieren zijn herkauwers met gespleten hoeven: koeien, schapen, geiten, reeën etc., allen zijn planteneters met een voormaag voor de voorvertering van het voedsel, zodat gifstoffen al in gasvorm door de muil kan ontsnappen.
De meeste onreine dieren eten secundaire voeding, oftewel vlees.

Onreine planteneters
Waarom zijn hazen onrein (Leviticus 11:6), hoewel ze planteneters zijn? Omdat bij hen de voormaag van de herkauwers ontbreekt, bezitten hazen gistkamers in het achterste deel van de darmen. Om de daar opgeslagen voeding op te nemen, moet ze eerst worden uitgescheiden en dan opnieuw worden opgegeten. Daarbij komt er echter meer gif in het bloed. Deze voedingsvorm noemt men coprofagie. Dit komt voor bij knaagdieren, apen, olifanten, koala's, pandas, nijlpaarden en varkens voor (Leviticus 11:7). Bovendien leven varkens vaak van afval en zijn alleseters. Varkensvlees is erg gevoelig voor salmonella en heeft een hoog histamine- en zwavelgehalte.

Waarom is zelfs de herkauwende kameel onrein (Leviticus 11:4)? Omdat kamelen zich geen waterverlies kunnen permitteren, zweten ze (vrijwel) niet, maar kunnen hoge lichaamstemperaturen verdragen. Zo blijven er meer giftstoffen in het lichaam. Daarom bestempelt de Bijbel ze als onrein.

En bij de niet-zoogdieren?
Bij de vogels zijn alle genoemde onreine dieren vlees- of aaseters en bezitten geen krop voor het verteringsproces (Leviticus 11:13-18). Bij de vissen zijn alleen die met schubben en vinnen rein (Leviticus 11:9-12). Dat zijn voornamelijk algeneters met een goed enzymsysteem voor het ontgiften. De andere vissen zijn aaseters, roofvissen of coprofagen zoals sommige doktervissen. Van de insecten zijn maar een paar sprinkhanensoorten als reine planteneters voor consumptie vrijgegeven. Alle andere insecten, ook krekels, eten secundaire voeding (dwz. vlees).
Reptielen en amfibieën zijn in het algemeen onrein.
Het onderscheid tussen reine en onreine dieren heeft dus blijkbaar een beschermingsfunctie voor de menselijke gezondheid.

Een raad uit het Nieuwe Testament
"...Raakt niet aan wat onrein is, en Ik zal u aannemen. En Ik zal u tot een Vader zijn, en u zult Mij tot zonen en dochters zijn, zegt de Here, de Almachtige. Omdat wij dan deze beloften hebben, geliefden, laat ons onszelf reinigen van alle besmetting van het vlees en van de geest, voleindigende de heiligmaking in de vreze Gods." (2 Korinthe 6:17-7:1)
Welk licht werpt de Bijbel nu op het toxinevraagstuk met betrekking tot het vegetarisme?

Vegetarisme vanuit Bijbels perspectief

In de westerse wereld stijgt het aantal vegetariërs, met daarbij verschillende motieven.

Etnische redenen: Dieren mogen niet leiden en sterven voor ons genot.

Ecologische redenen: Met een vegetarische levenswijze is er minder landbouwgrond nodig. Zo wordt de natuur ontzien.

Humanistische redenen: Hongersnood kan worden vermeden als er minder landbouwgrond verloren zou gaan voor aanbouw van voedsel.

Religieuze redenen: Geweldloosheid, reïncarnatie en karma welke ook in de religies van het verre oosten een rol spelen.

Gezondheidsredenen: Plantaardig voedsel is gezonder dan dierlijk.

Wat zegt de Bijbel?

Hoe rein vlees onrein wordt:

Kan een rein dier, bijvoorbeeld een ree, onder bepaalde omstandigheden ook onrein zijn? Dat is mogelijk. indien één van de volgende drie voorwaarden van toepassing is.

1. "... Daarom zult u geen vlees eten, dat op het veld verscheurd is. ..." (Exodus 22:31) Waarom? Bij verscheurde dieren gaat het vaak om zieke of oude dieren met hoge toxinewaarden. In ieder geval zit het vlees vol stresshormonen door de vlucht voor het roofdier.

2. "U zult geen dood aas eten; ..." (Deuteronomium 14:21) Als een ree sterft, zonder verscheurd te zijn, dan is het ook ziek of oud. 3. "Ook zult gij … geen bloed eten, hetzij van het gevogelte of van het vee." (Leviticus 7:26). Reeënvlees wat niet naar Bijbelse voorschriften door slachting volledig is uitgebloed, is ook onrein, want in het bloed bevindt zich de meeste toxine.

In het nieuwe Testament bevestigd

Toen onder de apostelen de vraag naar voren kwam, welke wet in de Thora niet alleen voor Joden, maar ook voor christenen van toepassing was, kwamen ze tot de volgende conclusie:

"Want het heeft de heilige Geest en ons goed gedacht, u geen meerdere last op te leggen dan deze noodzakelijke dingen: namelijk, dat u zich onthoudt van wat aan de afgoden geofferd is, en van het bloed, en van het verstikte, en van hoererij …" (Handelingen 15:28, 29a)

De vleesmarkt van tegenwoordig

Komt het vlees uit de supermarkt van zieke of van oude dieren? Werd het dier nog snel geslacht, voordat het stierf? In de Verenigde Staten is er bijvoorbeeld een lijst van toegestane ziekten bij slachtdieren, die niet bijzonder betrouwbaar is.

Zitten er in het vlees nog resten van medicijnen? Is het voer door bestrijdingsmiddelen met gifstoffen belast, of bestaat het uit dierenmeel, dat vaak gemaakt wordt van gestorven of

zieke dieren die elders niet meer op de markt verkocht konden worden? Kan zo'n dier nog rein zijn?

Weliswaar mag, als gevolg van het BSE-schandaal sinds 2001 in de EU geen dierenmeel meer gebruikt worden, en het kannibalisme onder runderen zou eens en voor altijd een stokje voor gestoken worden; toch is sinds mei 2008 het gebruik van vismeel aan kalveren en lammeren weer toegestaan. Varkens en kippen zullen binnenkort elkaar ook weer mogen "opeten". Van het bloed van slachtdieren wordt bloedmeel gemaakt, dat vaak voor voerdoeleinden wordt gebruikt.

De slachtmethoden

Ritueel slachten (zie in een voorgaand artikel) is momenteel alleen bij uitzondering toegestaan, wanneer joodse of moslim slagers dit vlees aan religieuze klanten verkopen.

Dierenbeschermingswetten, die ritueel slachten te wreed vinden, schrijven voor dat een dier voor de slacht verdoofd moet worden door middel van een elektroshock, een slachtpistool of door kooldioxide. Alle drie methoden zijn wat betreft het uitbloeden en de toxinewaarden van het vlees twijfelachtig. Bij een elektroshock barsten bijvoorbeeld kleine bloedvaten, zodat het vlees niet goed kan uitbloeden.

Welk vlees is tegenwoordig nog rein?

Welke vlees komt tegenwoordig niet van zieke dieren, van dieren die zieke dieren (in de vorm van dierenmeel) gegeten hebben, van dieren waarvan hun voer toxine of pesticide bevat, waarvan de slachting zodanig is uitgevoerd dat het vlees vol zit met stresshormonen of waarvan het vlees niet optimaal is uitgebloed?

Door de belasting van het milieu zijn intussen ook schadelijke stoffen en bepaalde duurzame gifsoorten in het water- en de voedselkringloop terecht gekomen. Deze stoffen zetten zich op natuurlijker wijze sterker aan in dieren dan in planten. Wij moeten tegenwoordig ervan uitgaan, dat zelfs vlees, wat aan alle reinheidswetten voldoet, nog altijd een hogere toxinebelasting heeft dan voor het ontstaan van de chemische industrie.

Conclusie: vlees van reine dieren is tegenwoordig nog maar zelden daadwerkelijk rein, en indien het rein is, dan is het nog steeds moeilijk om dat aan te tonen.

Vegetarisme is in de tegenwoordige tijd Bijbels. Als weg terug naar de oorspronkelijke voeding vervult zij als geen ander de eisen van de reinheidswetten en haar doel tot bescherming van onze gezondheid.

Is vleesgebruik bij het paasfeest voor de Joden een goddelijke wet? Deze vraag heeft Jezus – als het ware offerlam en de bekendste Jood in de wereldgeschiedenis – bij Zijn laatste paasmaaltijd opgelost.

Voordat we uitgebreid deze vraag zullen gaan behandelen, volgt eerst een artikel over de bijzondere voedingsvoorschriften voor o.a. de priesters.

Over priesters en andere godgewijden

Bijzondere taken brengen bijzondere verantwoordelijkheden met zich mee. In Nederland mogen minderjarigen beneden de 16 jaar geen alcohol kopen. In Duitsland is de 0 promille (‰)* grens voor alcohol achter het stuur 21 jaar. Zo was er in het oude Israël ook een 0 promille grens voor priesters.

Nul-promille-grens

"Wijn en sterken drank zult u (Aäron, de eerste hogepriester) niet drinken, u, noch uw zonen met u, als u gaan zult in de tent der samenkomst, opdat u niet sterft; het zij een eeuwige inzetting onder uw geslachten; en om onderscheid te maken tussen het heilige en tussen het onheilige, en tussen het onreine en tussen en reine; en om de kinderen Israëls te leren al de inzettingen, die de Here door de dienst van Mozes tot hen gesproken heeft." Tot hun taken behoorde ook het rechtspreken en het onderwijs, waarbij een helder hoofd noodzakelijk is.

Hoogste vleeskwaliteit

De kwaliteit van het vlees, dat zij aten, was nog een niveau beter dan die van het gewone volk. De eerstgeborenen van alle runderen, schapen en geiten waren voor hen gereserveerd (Numeri 18:17, 18). Bij de eerstgeborenen was het toxinegehalte in het moederdier nog niet zo hoog als bij de volgende geboorten. Betere vleeskwaliteit is nauwelijks te krijgen.

Tijdens de 40 jarige omzwerving in de woestijn mocht het volk Israël alleen in het kader van een offerhandeling een dier slachten (Leviticus 17:1-9). Brandoffers werden volledig verbrand, wat het eten van vlees nog verder beperkte. Bij de zond- en schuldoffers werd het vlees door de priesters gegeten, nadat bloed, vet, lever en nieren waren verwijderd (Leviticus 4 en 7). Alleen van het vul- of dankoffer mochten de gelovigen het vlees eten, nadat de beweegborst en de hefschouder waren weggenomen (Leviticus 7:34).

Ieder offerdier moest bovendien kerngezond zijn (Leviticus 22:20-25; Deuteronomium 17:1). Pas na het binnentrekken van het land Kanaän werd het slachten ook buiten de tempel toegestaan. (Deuteronomium 12:15; 20-25).

Het beste van het beste

Ook van de vegetarische voedingsmiddelen kregen de priesters alleen het beste: de eerste vruchten en het beste van de olie, most en koren en bovendien het tiende deel van de tiendengaven, die de Levieten na de oogst van het volk ontvingen (Numeri 18:12, 13).

De Nazireeër – een bijzonder godgewijde

Degene die zich een bepaalde tijd speciaal aan God wilde wijden, beloofde noch alcohol, wijnedik, druivensap of rozijnen te nuttigen. Er mocht geen scheermes op zijn hoofd komen en een dode mocht hij niet aanraken (Numeri 6).

Simson

Eén van de bekendste Nazireeër was de richter Simson. Zijn moeder mocht tijdens haar zwangerschap al geen alcohol drinken en niets onreins eten (Richteren 13:4). Hier wordt al tijdens de zwangerschap rekening gehouden met het te geboren kind.

Simson zou een Nazireeër zijn gedurende zijn hele leven. Hij brak echter alle onderdelen van de Nazireeërbelofte: Als eerste nam hij honing uit het kadaver van een leeuw (Richteren 14:8-9), wat de honing onrein maakte. Zelfs vochtig zaaigoed, dat met dood aas in aanraking kwam, was niet meer geschikt om mee te zaaien (Leviticus 11:37, 38). Ten tweede organiseerde hij een bruiloft (משתה, mishteh', Richteren 14:10). En als derde liet hij zich het haar afscheren toen hij zich overgaf in de handen van de verleidster Delila en haar zijn geheim verried (Leviticus 16:19).

Samuël en Johannes de Doper

Ook de Richter en profeet Samuël werd door zijn moeder aan de Here gewijd al de dagen van zijn leven (1 Samuël 1:28).

En van Johannes de Doper wordt geprofeteerd: "… Wijn noch sterke drank zal hij drinken, en hij zal met de heilige Geest vervuld worden, ook van zijner moeders lijf aan." (Lukas 1:15) Jezus zei van hem: "Want Johannes de Doper is gekomen, noch brood etende, noch wijn drinkende." (Lukas 7:33)

Zijn basisvoedsel bestond uit sprinkhanen en wilde honing (Matthéüs 3:4). Weliswaar zijn sommige sprinkhanen rein, maar zij hebben geen hoge voedingswaarde en zijn bovendien niet het gehele jaar door verkrijgbaar.

Sprinkhanen of johannesbrood?

Er zijn aanwijzingen dat hier met het Griekse woord ακρις ('akris') geen sprinkhanen worden bedoeld, maar johannesbroodscheuten κερατιον ('keration'), die zoals sprinkhanen aan bomen hangen. Johannesbrood was het voedsel voor de armen (Lukas 15:16). Het Joodse spreekwoord: 'Als een Jood carobscheuten eet, doet hij boete' ("Midrash Rabbah" naar Leviticus 11:1, Soncino ed., blz. 168), past bij de opdracht van Johannes. In de kerkgeschiedenis hebben Griekse auteurs en hun Latijnse vertalers onder sprinkhanen altijd een vegetarische kost verstaan. Het begrip johannesbrood werd waarschijnlijk door de kruisvaarders in verschillende Europese talen ingevoerd. Zowel het Latijnse 'locusta' als ook het Engelse 'locust' wordt gebruikt voor zowel sprinkhanen alsook johannesbrood. In het Hebreeuws onderscheiden zich die beide woorden alleen door de middelste medeklinker: sprinkhaan = חגב (chagav'); johannesbrood/carob = חרב ('charuv'); dus de 'g' in plaats van de 'r'.

Welke houding nam Jezus nu aan met betrekking tot het vegetarisme?

** 1 promille (‰) is 0,1 procent (%).*

Jezus het Levensbrood

Waarom beschreef Jezus Zichzelf niet als levensvlees? Maar als Levensbrood? Waarom nam Hij bij het Pascha het brood als beeld voor Zijn gebroken leven en niet het Lam, dat toch ook op Zijn offer aan het kruis verwees?

Bloedconsumptie was sowieso verboden, daarom dat Hij druivensap verkoos als beeld voor Zijn vergoten bloed. Vleesconsumptie was echter toch toegestaan.

Had Hij daarbij de vele niet-joodse christenen op het oog, voor wie vlees naar joodse kwaliteitsklasse niet altijd zo eenvoudig verkrijgbaar was? Of de armen, die zich vlees maar zelden konden permitteren? Wilde Hij het bloedvergieten met betrekking tot de offers demonstratief beëindigen, omdat Hij de volgende dag als het ware Offerlam met eeuwigheidswaarde zou sterven? Zag Hij dat in onze tijd vlees tot één van de grootste gezondheidsrisicofactoren zou worden? Wilde Hij ons verlangen naar het paradijs opwekken en ons een stap dichter daar naartie leiden, doordat Hij het bijna paradijselijke voedsel uit zaden, brood, fruit, noten en groenten opnieuw als ideaal levensonderhoud van een gelovig mens verklaarde? Wilde Hij daarmee een signaal afgeven voor het komende Godsrijk van geweldloosheid, waarin de wolf en het lam weer opnieuw vreedzaam naast elkaar liggen (Jesája 11: 6-8; 65:25)?

Het voedsel van Jezus

Het is duidelijk, dat het eten van Jezus uit het voedsel van de armen bestond. Na 40 dagen vasten is de grootste verleiding voor Hem om uit stenen brood te maken (Matthéüs 4:2, 3). Hij leert de mensen bidden: "Geef ons heden ons dagelijks brood" (Matthéüs 6:11). Zijn discipelen werden bekritiseert, omdat ze op Sabbat tarwekorrels uit het veld aten (Matthéüs 12:1) en de handen niet wasten bij het eten van brood (Matthéüs 15:2). In Zijn onderwijs spreekt Hij minstens 4 keer over het eten van brood en bovendien van Zichzelf als het Brood des Levens (Johannes 6:35). In twee gelijkenissen vermeldt Hij ook ossen en kalfsvlees als feestmaal (Matthéüs 22:4; Lukas 15:23). Eenmaal voedt Hij 5000 (Matthéüs 14:13-21) en eenmaal 4000 mannen plus vrouwen en kinderen met brood en vissen (Matthéüs 15:32-39). Vijgen en druiven behoorden tot zijn voeding (Matthéüs 21:19; 26:29) en natuurlijk ook lam bij het pascha (Lukas 22:15). Hij breekt het brood bij het avondmaal en in Emmaüs (Lukas 22:19; 24:30). Na de opstanding eet Hij vis en honing (24:42, 43), iets later serveert Hij vis met brood (Johannes 21:9).

Verklaarde Jezus alles rein?

De Farizeeërs vroegen aan Jezus waarom Zijn discipelen niet de handen wasten voor het eten (Matthéüs 15:2; Markus 7:3). Deze rituele handwassing was geen Bijbels gebod. Men had vele regels toegevoegd, die de gelovigen voortijdig voor een eventuele zonde moesten opvangen. Daardoor was het leven een schakel van formele riten geworden, die een mens niet liefdevoller en rechtschapener en ook niet gezonder maakte. Velen van de supervromen van toen, haatten Jezus, waren arrogant en zelfingenomen, corrupt en gemeen.

Jezus zei: "Hetgeen de mond ingaat, ontreinigt de mens niet; maar hetgeen de mond uitgaat, … boze bedenkingen … valse getuigenissen, lasteringen. Deze dingen zijn het, die de mens verontreinigen! Maar het eten met ongewassen handen verontreinigt de mens niet" (Matthéüs 15:11-20). Dat maakt hem net zo min immoreel, als het in acht nemen van geboden en riten die door mensen ingesteld zijn, hem moreel maakt. "En Hij zei tot hen: … Verstaat u niet, dat al wat van buiten in de mens ingaat, hem niet kan ontreinigen? Want het gaat niet in zijn hart, maar in de buik, en gaat in de heimelijkheid uit, reinigende al de spijzen" (Markus 7:18, 19). Vele moderne bijbelvertalingen – zoals de NBG'51 en de Nieuwe Bijbelvertaling – hebben dit verkeerd vertaald met: "En zo verklaarde Hij alle spijzen rein." (NBG'51 en NBV). Jezus wil hier echter zeggen: Het lichaam ontdoet zich door uitscheiding van onreinheid; ook in geval van de verontreiniging met ongewassen handen. Voor immoreel gedrag is er geen ingebouwd reinigingsmechanisme. Overigens at men als Jood door de reinigingswetten toch al alleen gezonde voeding en nam men alleen aan een gemeenschappelijke maaltijd deel, als men naar de wet van Mozes rein was.

Hoeveelheid gif om het even?

Toen Petrus in een visioen aangemaand werd onreine dieren te eten, was hij volledig ontstelt: "Geenszins, Here! want ik heb nooit gegeten iets, dat onheilig of onrein was" (Handelingen 10:14). Wanneer Jezus de Bijbelse reinigingswetten had afgeschaft, zou Zijn ontzetting onbegrijpelijk zijn geweest en de Raad der Apostelen zou noch bloed, noch het verstikte verboden hebben. (Handelingen 15:20). (Oftewel: deze voeding zou dan rein geweest zijn.) In dat geval zou het Jezus om het even zijn geweest hoeveel gif en schadelijks wij in ons opnemen.

Maar waarom kreeg Petrus dan het visioen waarin hij onreine dieren moest eten? En heeft ook Paulus niet gezegd dat wij alle schepselen die op de vleesmarkt aangeboden worden, mogen eten?

Voedsel in de tijd van de apostelen

Het was middag. Petrus klom op het dak om te bidden. Hij werd hongerig en wilde eten. Terwijl men iets bereidde, kreeg hij een visioen: Een groot laken vol met onreine dieren werd vanuit de hemel neergelaten op de aarde met het bevel: "Sta op, Petrus! Slacht en eet. Maar Petrus zei: Geenszins Here! want ik heb nooit gegeten iets, dat onheilig of onrein was. En

een stem sprak wederom …: Hetgeen God gereinigd heeft, zult u niet onheilig maken" (Handelingen 10:13-15). En het doek werd weer opgenomen. Dit gebeurde drie maal.

Werden hiermee de voedsel- en reinheidswetten opgeheven? Petrus zelf was onzeker over de betekenis hiervan (vers 17). Terwijl hij hier nog over nadacht, kwamen er drie mannen naar het huis. Petrus kreeg op het dak de opdracht om met deze mannen mee te gaan, want zij hadden een uitnodiging van een Romeinse hoofdman bij zich. Toen begreep Petrus het visioen: "God heeft mij getoond, dat ik geen mens zou onheilig of onrein noemen" (vers 28). Helaas had Petrus de gemeenschap met niet-Joden altijd gemeden, maar dat zou nu anders worden.

Waarschuwt Paulus voor vegetarisme?

Paulus profeteerde, dat er dwaalleringen zouden optreden: "Verbiedende te huwen, gebiedende van spijzen te onthouden, die God geschapen heeft, tot nuttiging met dankzegging. … Want alle schepsel Gods is goed, en er is niets verwerpelijk, met dankzegging genomen zijnde; want het wordt geheiligd door het Woord van God, en door het gebed." (1 Timótheüs 4:3-5). Maar welk eten is door God voor consumptie met dankzegging geschapen? In elk geval geen varkens, paling, haas, of zeevruchten. Net zo min als de groene knolamaniet (Amanita phalloides), gifslangen en mensenvlees. Eigenlijk heeft God geen dieren voor consumptie geschapen, ook niet de herkauwende planteneters; want de dood kwam pas na de zonde.

Paulus waarschuwt hier dus niet voor het vegetarisme en gezonde voeding, maar voor het celibaat en voor door mensen bedachte religieuze voedingswetten (ascese).

Alles van de vleesmarkt?

En wat doen wij met de uitspraak: "Eet al wat in het vleeshuis verkocht wordt, niet ondervragende, om des gewetens wil; want de aarde is des Heren, en de volheid ervan" (1 Korinthe 10:25, 26)?

Wie het hele hoofdstuk leest, merkt waarom het gaat. Paulus waarschuwt voor de afgodendienst met zijn wijnfeesten, vermaak (vers 7) en zijn seksuele uitspattingen (vers 8). Christenen kunnen niet aan deze feesten deelnemen. Daarom hoeft niemand bij het inkopen of bezoek te vragen of het aangeboden vlees aan de afgoden gewijd is. Wanneer het om rein, volledig uitgebloed vlees ging, was het volgens de Bijbel voor consumptie geschikt, want het geslachte dier behoorde God toe, ook als het in een heidense tempel geslacht was.

"Hetzij dan dat u eet, hetzij dat u drinkt, hetzij dat u iets anders doet, doet het al ter ere Gods" (vers 31), mits u maar God voor het eten dankt en Hem als de macht in het universum prijst, die sterker is dan alle afgoden en demonen. Tot Gods eer eten en drinken betekent verder ook zich gezond te voeden om in dienst voor God en de naaste het beste te kunnen geven (vgl. 1 Korinthe 6:19, 20; 9:27; Matthéüs 27:37-40).

Joodse riten

"Dat u dan niemand oordele in spijs of in drank, of in het stuk des feestdags, of der nieuwe maan, of der Sabbatten; welke zijn een schaduw der toekomende dingen, maar het lichaam is van Christus" (Kolossenzen 2:16, 17). Welk eten, feesten en Sabbatten waren een schaduw van de Messias? De tabernakeldienst met zijn offer- en feestvoorschriften maakte het verlossingsplan begrijpelijk en wees op de komende Messias. Alle offers (ook spijs- en drankoffers) en de aardse priesterdienst vonden dan ook in Jezus en Zijn gemeente hun bestemming (Romeinen 10:4). De rituele schaduwdienst ging op in de werkelijkheid. De tempel in Jeruzalem werd in 70 n.Chr. verwoest en dientengevolge stopten de dierenoffers (die reeds sinds Jezus' kruisdood geen enkel doel meer dienden). Alles wat bovendien slechts een religieuze onderwijzende, pedagogische functie had, zoals bijv. de Joodse kalender met zijn feesten, had geen bindend karakter meer. Hier had iedereen de vrijheid, in zijn cultuur elementen te gebruiken of niet. Morele wetten en gezondheidsvoorschriften zijn geen schaduw van een werkelijkheid, maar eeuwige principes. Daarom gelden de wekelijkse scheppingsabbat en de voedingswetten tot op heden.

Het Nieuwe Testament richt zijn blik op drie andere tempels: een hemelse (Hebreeën 8:2; Openbaring 11:19), waarin Jezus als Hogepriester voor God dienst doet; een geestelijke (Éfeze 2:21), Gods gemeente op aarde; en … passend bij ons thema … waar u het antwoord enkele bladzijden verder zult vinden!

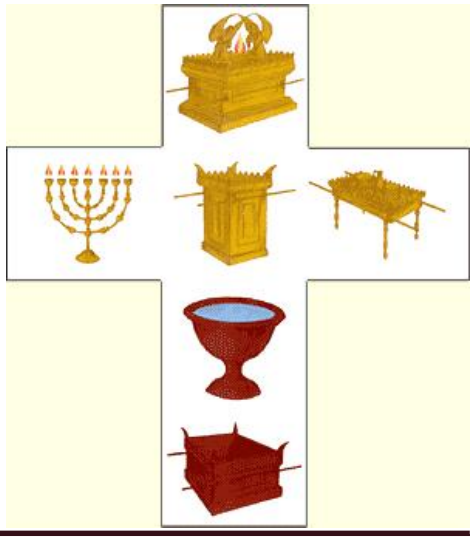

Gewetensvragen in de voeding

Een apart raadsel lijkt Paulus ons in hoofdstuk 14 in de Romeinenbrief op te geven, als hij zegt: "Ik … ben verzekerd …, dat geen ding onrein is in zichzelf; die dan acht iets onrein te zijn, die is het onrein" (vers 14). "… Alle dingen zijn wel rein; maar het is kwaad voor de mens, die met aanstoot eet" (vers 20). Zijn dat uitspraken die de reinheidswetten definitief afschaffen en voedsel uit het bereik van de religie verbannen?

Biochemisch of spiritueel onrein?

Het Griekse woord dat in vers 14 met onrein wordt vertaald, is κοινος ("Koinos", algemeen). Wanneer Paulus een criticus op het gebied van de reinheidswetten geweest was, had hier echter ακαθαρτος ("akathartos", van natuur uit onrein) moeten staan. Hij zegt echter: "Alle dingen zijn wel rein" ("καθαρος", "katharos", van natuur uit rein) (vers 20). Het gaat hier dus toch alleen om rein vlees. De vraag van de eerste christenen was namelijk, of rein vlees door afgodendienst spiritueel/occult verontreinigd kan worden (vgl. 1 Korinthe 8). Paulus zegt: "… Dat geen ding onrein is in zichzelf" (vers 14), dus zonder biochemische verontreiniging – door aas, gif etc. – is rein vlees niet spiritueel onrein. "Want het Koninkrijk Gods is niet spijs en drank, maar rechtvaardigheid, en vrede, en blijdschap, door de Heilige Geest" (vers 17). God wordt niet door eten tot Koning in mijn hart, maar door het begrijpen en verinnerlijken van heilige gedachten. Alleen als iemand zijn geweten begint te spreken, omdat hij het voor spiritueel onrein houdt, dan verontreinigt hij zijn gedachten (1 Korinthe 8:7; Romeinen 14:1).

Vegetarisme als geneesmiddel

Paulus roept daarom op tot tolerantie in gewetensvragen (Romeinen 14:3, 10, 12), en beveelt echter gelijkertijd aan: "Het is goed geen vlees te eten, noch wijn te drinken, noch iets, waaraan uw broeder zich stoot, of geërgerd wordt, of waarin hij zwak is." (vers 21) "Daarom, indien de spijs mijn broeder ergert, zo zal ik in eeuwigheid geen vlees eten, opdat ik mijn broeder niet ergere" (1 Korinthe 8:13). Wanneer de apostel het volledig afstand doen van vlees en alcohol al aanbeveelt om mijn broeder voor spirituele verontreiniging te behoeden, hoeveel te meer tegenwoordig, waar ik door van nature uit rein vlees praktisch altijd met toxine biochemisch zou worden verontreinigd. Mijn lichaam en mijn geest zijn immers zo heilig als een tempel.

De derde tempel

Veel joden en christenen wachten op een derde tempel in Jeruzalem. De eerste werd door koning Salomo in 966 v.Chr. gebouwd en door koning Nebukadnezar in 586 v. Chr. verwoest. De tweede werd in 516 v. Chr. gebouwd en in 70 n. Chr. door Titus verwoest. Sindsdien wacht het joodse volk op een wederopbouw naar de plannen van Ezechiël 40-48.

Maar op de Tempelberg staat tegenwoordig een islamitisch schrijn, de Rotskoepelmoskee.

Het Nieuwe Testament spreekt van 3 totaal andere tempels: 1. van het hemelse Heiligdom (Hebreeën 9:24), 2. van Gods Gemeente (1 Timótheüs 3:15; 1 Petrus 2:5) en 3. van het menselijk lichaam als tempel van de heilige Geest. "Weet u niet, dat u Gods tempel bent, en de Geest Gods in u woont? Zo iemand de tempel Gods schendt, die zal God schenden; want de tempel Gods is heilig, welke u bent" (1 Korinthe 3:16, 17). "Of weet u niet, dat uw lichaam een tempel is van de Heilige Geest, Die in u is, Die u van God hebt, en dat u van uzelf niet bent?

Want u bent duur gekocht: zo verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, die van God zijn" (1 Korinthe 6:19, 20).

Zodat u leeft en het u goed gaat

De Bijbel bevat fascinerende beloften voor onze gezondheid: "Is het, dat u met ernst naar de stem van de Here uw God horen zult, en doen, wat recht is in Zijn ogen, en uw oren neigt tot Zijn geboden, en houdt al Zijn inzettingen; zo zal Ik geen van de krankheden op u leggen, die Ik op Egypteland gelegd heb; want Ik ben de Here, uw Heelmeester!" (Éxodus 15:26).

"In al de weg, die de Here, uw God, u gebiedt, zult u gaan; opdat u leeft, en dat het u welgaat, en u de dagen verlengt in het land, dat u erven zult" (Deuteronomium 5:33).

"Gezegend zult u zijn boven alle volken; er zal onder u noch man noch vrouw onvruchtbaar zijn, ook niet onder uw beesten; En de Here zal alle krankheden van u afweren, en Hij zal u geen van de kwade ziekten der Egyptenaars, die u kent, opleggen, maar zal ze leggen op allen, die u haten" (Deuteronomium 7:14, 15).

Voor alle drie tempels is er ook een spannende eindtijdprofetie.

Voedsel in de eindtijd

Het paradijs is bijna in zicht, de treurige omweg van de menselijke geschiedenis is spoedig ten einde. De bijbelse boeken van Daniël en Openbaring beschrijven deze laatste fase. Met hen kunnen we ons standpunt bepalen. Het boek Daniël begint met het verslag over de ballingschap naar het oude Babylon (Daniël 1). Het boek Openbaring eindigt met de bevrijding uit het religieuze Babylon van onze tijd (Openbaring 17-19).

Paradijsvoedsel in Babylon

Ook in Babylon blijven Daniël en zijn vrienden trouw aan Gods reinheidswetten. "Daniël nu nam voor in zijn hart, dat hij zich niet zou verontreinigen met de stukken van de spijs des konings, noch met de wijn van zijn drank" (Daniël 1:8a). Omdat het vlees van de koning niet aan deze wetten voldeden, vroegen zij om een tiendaags experiment met paradijsvoedsel en water en zijn daarna opvallend gezonder en intellectueel productiever dan hun medestudenten. Als eindtijd profeet heeft Daniël voor vandaag op het gebied van voeding de juiste richting aangegeven.

Het Hebreeuwse woord in Daniël 1:12, 16 "zero'im" זרעים cq. "zer'onim" זרענים wordt vaak met "groente" of "keukenplanten" vertaald, maar heeft hetzelfde stamwoord en zonder klinker zelfs dezelfde beeldschrift als zaad (זרעים "zra'im"). Dat is het zaadvoedsel van Genesis 1:29: Zaden en vruchten, waarschijnlijk in het oude Babylon gewoon de term voor vegetarische voeding.

Éxodus uit Babylon

Het Babylon van de eindtijd wordt als woonplaats van alle onreine geesten en gevogelte uitgebeeld (Openbaring 18:2) en een stem uit de hemel zegt: "Gaat uit van haar ... opdat u aan haar zonden geen gemeenschap hebt" (vers 4). Welke signalen worden er uitgezonden met betrekking tot voedsel in de eindtijd?

De drievoudige reiniging van het heiligdom

In de eindtijd, zo profeteert Daniël 8:14, 17, wordt het heiligdom opnieuw "gereinigd" (Septuaginta: καθαρισθησεται, "katharisthsetai"), zoals het destijds gebeurde in de tabernakel in de woestijn op de Grote Verzoendag (Leviticus 16:19, 20, 30). Maar welk heiligdom wordt er bedoeld? Het parallelvisioen wijst op het hemelse heiligdom (Daniël 7:9-10), wat echter onafscheidelijk met de tweede tempel – de Gemeente – verbonden is: Zonden, die hier worden gedaan, worden daar in boeken opgetekend. Zonden, waarover hier berouw is en opgegeven worden, worden daar te niet gedaan. Reiniging daar betekent reiniging hier. Evenzo heeft de derde tempel, ons lichaam, reiniging nodig, wanneer de heilige Geest ieder hoekje van het hart zal vervullen.

Waarom Daniël ook heeft afgezien van wijn en gevast heeft, lezen wij in het volgende hoofdstuk.

Alcohol in de Bijbel

Het droevige verhaal van alcohol begint bij Noach (Genesis 9:21). Ook bij Lot leidde het gebruik van alcohol tot seksuele taboebreuk (Genesis 19:32).

"De wijn is een spotter, de sterke drank is woelig; al wie daarin dwaalt, zal niet wijs zijn" (Spreuken 20:1).

"En wordt niet dronken in wijn, waarin overdaad is, maar wordt vervuld met de Geest" (Éfeze 5:18).

"Wee hem, die zijn naaste te drinken geeft, u, die uw wijnfles daarbij voegt, en ook dronken maakt, opdat u hun naaktheden aanschouwt.." (Hábakuk 2:15).

Koningen, priesters, vorsten, richteren en anderen die aan God waren gewijd (Nazireeërs) was verboden alcohol te drinken, zodat ze een heldere geest zouden hebben voor hun hoge verantwoordelijkheden. (Spreuken 31:4, 5; Leviticus 10:8-10; Numeri 6).

Sommigen, waaronder Daniël en Johannes de Doper, hielden zich daaraan (Daniël 1:8; Lukas 7:33), anderen zoals Aäron of Davids zoon, niet (Leviticus 10:2, 9; 2 Samuël 13:28), en velen deden het hun na: "…De priester en de profeet dwalen van de sterke drank; zij zijn verslonden door de wijn, zij dolen van sterke drank; zij dwalen in het gezicht; zij waggelen in het gericht" (Jesája 28:7).

Inzicht heeft een heldere geest nodig

God wilde Zijn volk zonder alcohol opvoeden, en dat met goede reden: "… wijn en sterke drank hebt u niet gedronken; opdat u zou weten, dat Ik de Here, uw God, ben" (Deuteronomium 29:6).

"Dit is het eeuwige leven", zegt Jezus, "dat zij U kennen, de enige waarachtige God" (Johannes 17:3).

Daarom kan het water, dat Jezus op de bruiloft te Kana veranderde, alleen uit vers gepers-

te "goede druiven" (Johannes 2:10) bestaan hebben, in die tijd een zeldzame kostbaarheid, want het was te omslachtig om ongegiste wijn houdbaar te maken. Van zulke wijn konden de gasten zoveel drinken, zonder dronken te worden. Het woord μεθυω "methyo", dat meestal met "bedronken zijn" wordt vertaald, betekent eigenlijk "dronken, voorzien van drank". Daarbij ligt de nadruk niet op de roes, maar op het veel drinken.
"Wanneer men most [=sap] in een tros druiven vindt, men zegt: Verderf ze niet, want er is een zegen in" (Jesája 65:8) maar direct na het persen verandert de zegen echter in een vloek."

Alcohol, bloed en andere gruwelijkheden

Het Babylon in de eindtijd heeft "uit de wijn van de toorn van haar hoererij alle volken heeft gedrenkt" (Openbaring 14:8). Van haar wijn zijn de aardbewoners dronken geworden. Haar kelk is vol gruwel en onreinheid. Zij drinkt het bloed van de heiligen (17:2-6).

Ik wens u GEZONDHEID

De psalmist zegt; "Loof de Here, mijn ziel, en vergeet geen van Zijn weldaden; Die al uw ongerechtigheid vergeeft, Die al uw krankheden geneest" (Psalm 103:2, 3).
Mijn gebed is; "Genees mij, Here! zo zal ik genezen worden, behoud mij, zo zal ik behouden worden" (Jeremía 17:14).
Gods antwoord hierop is; "Ja, Ik zal uw herstel bevorderen, u van uw wonden genezen" (Jeremía 30:17, HSV).
Jezus genas "alle ziekte en alle kwaal onder het volk" (Matthéüs 4:23).
Hij sprak: "Ik ben gekomen om te zorgen dat zij leven hebben, leven in overvloed" (Johannes 10:10, GNB).
"Geliefde, voor alle dingen wens ik, dat u welvaart en gezond bent" (3 Johannes 1:2).

Bijbels vasten

Zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament wordt het vasten als geloofsoefening sterk bekritiseerd (Jesája 58:3-5; Matthéüs 6:16). Toch hebben vele bijbelse figuren gevast:
Na een overlijden (1 Samuël 31:13; 2 Samuël 1:12) of om het leven van je eigen kind te redden (2 Samuël 12:16-21). Met de dood voor ogen door vijandelijke machten (2 Kronieken 20:3; Esther 4:16) roept de Bijbel zelfs uitdrukkelijk tot vasten op. (Joël 1:14).
Mozes, Elía en Jezus vastten echter meerdere weken, omdat ze in de wildernis de gemeenschap met God zochten en zich daar door eten niet wilde laten afleiden (Éxodus 34:28; 1 Koningen 19:8; Matthéüs 4:2).

Bij het vasten in de Bijbel ziet men totaal of gedeeltelijk af van maaltijden of van bepaalde schadelijke of belastende voedingsmiddelen, omdat ze zich met armen bezighielden of aan de onbaatzuchtige dienst voor de naasten meer tijd, kracht, gezondheid en/of geld wilden besteden. (Jesája 58:6-10).
Vasten kan ook zijn, het afzien van lekker of overdadig voedsel (Daniël 10:3). Gezien wij in de tijd van de reiniging van de tempel leven – dus in overdrachtelijke zin in de Grote Verzoendag, waarop vasten voorgeschreven is (Leviticus 16:29) – wordt in het afwijzen van vlees en wijn en het terugkeren naar het paradijsvoedsel, het vasten tot een levensstijl.

Vegetarisme in de kerkgeschiedenis

Sinds wanneer eten christenen vlees van onreine dieren?
Jezus, en de apostelen maakten nog verschil tussen rein en onrein vlees (Lukas 11:11-13; Handelingen 10:14). Maar al in de apocriefe Barnabasbrief (rond 100 n. Chr.) wordt een letterlijke interpretatie van de reinheidswetten niet meer geldig geacht (Barnabas 10). Hij legt het geestelijk uit. Eleuterus, die van 175-189 n. Chr. bisschop van Rome was, verkondigt dat de christen geen eten mag versmaden, dat God geschapen heeft. Zo staat het in "Liber Pontificalis", een chronologische verzameling van pauselijke biografieën. Kerkvader Irenaeus (132-202 n. Chr.) hield echter alleen herkauwers met gespleten hoeven voor rein. Wie Jezus zijn Heer noemt, moet ook doen wat Hij zegt, anders is hij met recht "vleselijk" (zondig) te noemen (*Adversus haereses*, boek 5, hoofdstuk 8 vers 4).

Christelijke vegetariërs toen en nu
Het vegetarisme in het christendom heeft een lange geschiedenis. De monniken van de oostelijke kerken en sommige ordes van de westelijke kerken (bijvoorbeeld de Kartuizers) eten tot op heden geen vlees. Vaak beriepen ze zich op de kerkvader Hiëronymus van Stridon (347-420), die opkwam voor het vegetarisme. Ook verschillende bijbelgeoriënteerde groepen zoals de Essenen, Nazoreeërs, Ebionieten, Eustatianen, Bogomielen, Katharen, leefden vegetarisch.

Er zijn verklaringen in geschriften uit de tijd van de kerkvaders, die zeggen dat Jakobus – de broer van Jezus – en de apostelen Petrus en Matthéüs geen vlees aten. Paulus zelf liet doorschemeren dat hij neigde naar het vegetarisme en dit ook ondersteunde om zo geen aanstoot te zijn (1 Korinthe 8:13; Romeinen 14:21).
Tegenwoordig ziet men in veel christelijke kringen een groeiend aantal vegetariërs. Er zijn vegetariërs onder het Genootschap der Vrienden (algemeen meer bekend als *quakers)*, als uiting van geweldloosheid en bij de charismatische bewegingen als zijnde paradijskost.
Een aanzienlijk deel van de Zevendedags Adventisten staan bekend om hun vegetarische levensstijl, omdat zij hun lichaam zien als een tempel van God en daarom een gezonde levensstijl hanteren.
Ellen White, de medeoprichtster en de profetische stem van onze Adventbeweging, voerde talrijke bijbelse en ethische redenen voor het vegetarisme aan. Zo ontried ze om slager te worden, omdat het een verdervende invloed heeft (*Testimonies for the Church*, vol. 2, blz. 60) en zag in het vegetarisme een voorbereiding op het paradijs.

Dat brengt ons bij de laatste vraag: Wat heeft de voorbereiding op het paradijs met de opdracht te maken die Jezus aan Zijn navolgers gaf?

Verlangen naar het paradijs

Verlangen naar genezing, naar vrijheid van dwang, angst en pijn, ziekte en dood zit zo diep in ieder mens, zoals het verlangen naar liefde en partnerschap. De reden: Het paradijs bestaat werkelijk (Johannes 14:2-4). Daarom verlangt de mens ernaar. Er is één weg die naar dit paradijs leidt. Jezus zegt: "Ik ben de weg." (vers 5, 6).
"En Hij zond hen heen, om te prediken het Koninkrijk Gods, en de zieken gezond te maken" (Lukas 9:2).
Hij zei: "Zo iemand dorst, die kome tot Mij en drinke. Die in Mij gelooft, gelijk de Schrift zegt, stromen van levend water zullen uit zijn buik vloeien" (dwz. een levengevende stroom van genezende gedachten, woorden en daden) (Johannes 7:37, 38).
"En dit Evangelie [Blijde Boodschap] van het Koninkrijk zal in de gehele wereld gepredikt worden tot een getuigenis voor alle volken; en dan zal het einde komen [nl. het paradijs]" (Matthéüs 24:14).

"De wolf en het lam zullen tezamen weiden, en de leeuw zal stro eten als een rund, en stof zal de spijs der slang zijn; zij zullen geen kwaad doen noch verderven op Mijn ganse heilige berg, zegt de Here" (Jesája 65:25).
Het standpunt van het paradijs: "Wie een os slacht [die is even eens als] die een man [dood] sloeg; wie een schaap offert, [is als] die een hond de hals brak: (Jesája 66:3, Lutherse vert).
"En Ik zal te dien dage een verbond voor hen maken met het wild gedierte des velds, en met het gevogelte des hemels, en het kruipend gedierte van de aardbodem; en Ik zal de boog, en het zwaard, en de krijg van de aarde verbreken, en zal hen in zekerheid doen neerliggen" (Hoséa 2:17).
Degenen die "... zwijnenvlees eten, en verfoeisel, en muizen; tezamen zullen zij verteerd worden, spreekt de Here" (Jesája 66:17).

Dit speciale themanummer met talrijke artikels sluiten we af met een indrukwekkende beschrijving van een broodvermenigvuldiging, en de liefde die dat mogelijk maakte. Jezus van Nazareth, Messias van joden, christenen en moslims, ja van alle mensen, kwam naar deze wereld, om ons te laten zien wie God werkelijk is.

De spijziging van de 5000

Christus had Zich teruggetrokken met Zijn discipelen naar een eenzame plaats, maar deze zeldzame periode van vredige rust werd al spoedig verbroken. De discipelen meenden, dat zij naar een plaats waren gegaan waar ze niet gestoord konden worden; maar zodra de menigte de goddelijke Leraar miste, vroegen ze: "Waar is Hij?" Sommigen onder hen hadden gezien in welke richting Christus en Zijn discipelen vertrokken. Velen gingen over land naar Hem toe, terwijl anderen in hun boten over het water volgden. Het Pascha was nabij, en van einde en ver kwamen groepen pelgrims op weg naar Jeruzalem bijeen om Jezus te zien. Hun aantal werd steeds groter, totdat er vijfduizend mannen waren, behalve de vrouwen en de kinderen. Voordat Christus de oever bereikte, wachtte een menigte reeds op Hem. Maar Hij ging aan land zonder door hen opgemerkt te worden, en bracht enige tijd afgezonderd door met Zijn discipelen.

Met diepe ontferming bewogen

Vanaf de berg zag Hij neer op de zich bewegende menigte, en Zijn hart werd met ontferming bewogen. Hoewel Hij gestoord was en van Zijn rust beroofd, was Hij niet ongeduldig. Hij zag dat iets belangrijkers Zijn aandacht vroeg, toen Hij aanschouwde dat er steeds meer mensen kwamen. Hij "werd met ontferming over hen bewogen, omdat zij waren als schapen die geen herder hebben." (Markus 6:34).

Hij verliet Zijn schuilplaats en zocht een geschikte plek op waar Hij hen kon dienen. Zij ontvingen geen hulp van de priesters en oversten ; maar het genezende water des levens stroomde van Christus tot hen, als Hij de menigte de weg tot redding leerde.

De mensen luisterden naar de woorden van genade die zo rijkelijk van de lippen van de Zoon Gods vloeiden. Zij hoorden de aangename woorden, zo eenvoudig en duidelijk, dat zij waren als de balsem van Gilead voor hun ziel. De genezing van Zijn goddelijke hand bracht blijdschap en leven aan de stervenden, en verlichting en gezondheid aan hen die aan ziekten. leden. De dag leek hun een hemel op aarde toe, en zij waren zich in het geheel niet bewust, hoe lang het geleden was, sinds zij iets gegeten hadden.

Eindelijk was de dag bijna om. De zon daalde in het westen en nog toefden de mensen. Jezus had de gehele dag gearbeid zonder te eten of te rusten. Hij zag bleek van vermoeidheid en honger, en de discipelen verzochten Hem, Zijn arbeid te staken. Maar Hij kon Zich niet onttrekken aan de menigte die op Hem aandrong.

Geeft gij hun te eten

Ten slotte kwamen de discipelen naar Hem toe, en drongen erop aan, dat de mensen voor hun eigen belang weggezonden zouden worden. Velen waren van ver gekomen en hadden sinds de morgen niets gegeten. In de omliggende steden en dorpen zouden ze misschien voedsel kunnen kopen. Maar Jezus zei: "Geeft gij hun te eten" (Markus 6:37), en daarna wendde Hij Zich tot Filippus en vroeg: "Waar zullen wij broden kopen, dat dezen kunnen eten?" (Johannes 6:5). Dit zei Hij om het geloof van de discipel op de proef te stellen. Filippus keek over de zee van hoofden en bedacht, hoe onmogelijk het zou Zijn om te zorgen voor voedsel dat de honger kon stillen van zulk een menigte. Hij antwoordde, dat voor tweehonderd schellingen brood nog lang niet genoeg zou zijn om onder hen te verdelen, wilde ieder een klein stukje krijgen. Jezus vroeg, hoeveel voedsel er onder de menigte gevonden kon worden. "Hier is een jongen", zei Andreas, "die vijf gerstebroden en twee vissen heeft; maar wat betekent dit voor zovelen?" (Johannes 6:9). Jezus gaf opdracht, dat dit voedsel Hem gebracht moest worden. Toen gebood Hij Zijn discipelen, dat ze de mensen in het gras moesten doen zitten, in groepen van vijftig of van honderd, om de orde te bewaren en opdat allen getuigen zouden zijn van wat Hij zou gaan doen. Toen dit gebeurd was, nam Jezus het voedsel, "zag op naar de hemel, sprak de zegen uit, brak de broden en gaf ze aan Zijn discipelen, en de discipelen gaven ze aan de scharen." (Matthéüs 14:19). "En zij aten allen en werden verzadigd. En zij raapten de brokken op, twaalf manden vol, en ook van de vissen." (Markus 6:42, 43).

Rust vinden bij Jezus

Hij Die de mensen de weg geleerd had om vrede en geluk te verkrijgen, dacht evenzeer aan hun stoffelijke noden als aan hun geestelijke nood. De mensen waren vermoeid en wee. Er waren moeders aanwezig met baby's in hun armen, terwijl kleine kinderen zich aan hun rokken vastklemden. Velen hadden urenlang gestaan. Zij hadden zulk een gespannen belangstelling gehad voor de woorden van Christus, dat ze niet eens aan zitten gedacht hadden, en de menigte was zo groot, dat er gevaar bestond, dat ze elkander onder de voet zouden lopen. Jezus wilde hun gelegenheid geven om te rusten, en Hij zei hen, te gaan zitten. Er was veel gras op die plaats, en allen konden in een gemakkelijke houding rusten.

Een les in eenvoud

Christus verrichtte alleen wonderen om aan een werkelijke behoefte te voldoen, en ieder wonder was van dien aard, dat de mensen erdoor geleid werden naar de boom des levens,

waarvan de bladeren zijn tot genezing der volkeren. Het eenvoudige voedsel, dat door de handen van de discipelen werd rondgedeeld, bevatte een ware schat aan lessen. Het was eenvoudige kost, dat gegeven werd; vis en gerstebrood vormden het dagelijks voedsel van de vissersbevolking rondom het Meer van Galiléa. Christus had de mensen een rijke maaltijd kunnen voorzetten, maar voedsel dat slechts bereid was om de eetlust te bevredigen zou geen les voor hun welzijn hebben ingehouden. Christus leerde hun in deze les, dat de natuurlijke voorzieningen van God voor de mens waren misbruikt. En nooit genoten mensen zó van de weelderige maaltijden die bereid werden ter bevrediging van een verwende smaak als deze mensen genoten van de rust en het eenvoudige voedsel dat Christus hun bood, zover van de plaats waar mensen woonden. Indien de mensen heden eenvoudig zouden zijn in hun gewoonten en zouden leven in harmonie met de wetten van de natuur, zoals Adam en Eva in den beginne deden, zou er op overvloedige wijze voorzien kunnen worden in de noden van het menselijk gezin. Er zouden minder ingebeelde behoeften zijn en meer gelegenheden om te werken op Gods wijze. Maar zelfzucht en het toegeven aan bedorven smaak hebben zonde en ellende, van overdaad aan de ene en gebrek aan de andere kant, in de wereld gebracht.

Jezus trachtte niet de mensen tot Zich te trekken door te voldoen aan de begeerte naar overdaad. Voor de grote menigte, die vermoeid en hongerig was na de lange, opwindende dag, was het eenvoudige voedsel niet alleen een verzekering van Zijn macht, maar ook van Zijn tedere zorg voor hen in de gewone levensbehoeften. De Heiland heeft Zijn volgelingen niet de weelde van de wereld beloofd; hun voedsel kan eenvoudig zijn, en zelfs krap; hun lot mag omgeven zijn door armoede; maar Hij heeft Zijn belofte gegeven, dat er in hun behoefte voorzien zal worden, en Hij heeft datgene beloofd, wat veel beter is dan aardse goederen ? de blijvende troost van Zijn eigen aanwezigheid.

De spijziging van miljoenen

Door de spijziging van de vijfduizend verwijdert Jezus de sluier van de wereld der natuur en openbaart de kracht die voortdurend werkzaam is voor ons heil. Door het voortbrengen van de oogsten der aarde verricht God dagelijks een wonder. Door de werking der natuur wordt hetzelfde werk verricht dat tot stand werd gebracht bij het spijzigen van de menigte. Mensen bereiden de grond en zaaien het zaad, maar het is het leven van God dat het zaad doet kiemen. Het zijn Gods regen en lucht en zonlicht, die "eerst een halm, daarna een aar, daarna het volle koren in de aar" (Markus 4:28) te voorschijn brengen. Het is God, Die dagelijks miljoenen voedt van de oogstvelden der aarde. Er wordt een beroep op de mensen gedaan om samen te werken met God in de zorg voor het graan en het bereiden van het brood, maar vanwege dit verliezen ze de goddelijke werking uit het oog. Zij geven God niet de heerlijkheid die Zijn heilige naam toekomt. De werking van Zijn kracht wordt toegeschreven aan natuurlijke oorzaken of aan de menselijke bemiddeling. De mens wordt verheerlijkt in plaats van God, en Zijn genadegaven worden misbruikt voor zelfzuchtig gebruik en gemaakt tot een vloek in plaats van een zegen. God zoekt dit alles te veranderen. Hij verlangt, dat onze afgestompte zintuigen tot leven gewekt zullen worden, ten einde Zijn genadige goedheid te onderscheiden en Hem te verheerlijken om de werking Zijner kracht. Hij verlangt, dat wij Hem zullen herkennen in Zijn gaven, opdat ze, zoals Zijn bedoeling was, een zegen voor ons zullen zijn. Om dit doel te bereiken, werden de wonderen van Christus verricht.

Het sneeuwbaleffect

Nadat de menigte gespijzigd was, was er nog een overvloed van voedsel over. Maar Hij Die alle bronnen van oneindige kracht tot Zijn beschikking had, zei: "Verzamelt de overgebleven brokken, opdat niets verloren ga" (Johannes 6:12). Deze woorden betekenden meer dan het verzamelen van het brood in de manden. Hierin lag een dubbele les. Er mag niets verloren gaan. Wij mogen geen tijdelijk voordeel laten voorbijgaan. Wij mogen niets voorbijzien dat geschikt zou zijn om een menselijk wezen wel te doen. Laat alles verzameld worden dat de nood van de hongerigen der aarde zal verlichten. En in geestelijke dingen moet dezelfde voorzichtigheid betracht worden. Toen de manden met de brokken verzameld werden, dachten de mensen aan hun vrienden thuis. Zij wilden, dat die zouden delen in het brood dat Christus gezegend had. De inhoud van de manden werd verdeeld onder de begerige menigte en werd meegenomen naar het gehele omliggende gebied. Zo moesten zij, die bij het feestmaal aanwezig waren, het brood dat uit de hemel nederdaalt, aan anderen geven om de honger van de ziel te stillen. Zij moesten herhalen wat zij geleerd hadden over de heerlijke dingen Gods. Niets mocht verloren gaan. Niet één woord dat betrekking had op hun eeuwige redding mocht ongebruikt ter aarde vallen.

Een les in vertrouwen

Het wonder van de broden leert een les van afhankelijkheid van God. Toen Christus de vijfduizend spijzigde, was er geen voedsel in de naaste omgeving. Ogenschijnlijk had Hij geen middelen tot Zijn beschikking. Hier was Hij, met vijfduizend mannen, benevens de vrouwen en kinderen, in de woestijn. Hij had de grote menigte niet uitgenodigd Hem te volgen; zij kwamen zonder een uitnodiging of bevel ontvangen te hebben; maar Hij wist, dat, nadat ze zolang naar Zijn onderricht geluisterd hadden, zij hongerig en zwak zouden zijn; want Hij was één met hen in hun behoefte aan voedsel. Zij waren ver van huis, en de nacht zou weldra vallen. Velen van hen hadden geen middelen om voedsel te kopen. Hij Die om hunnentwille veertig dagen

had gevast in de woestijn, wilde niet toestaan dat zij zonder gegeten te hebben naar huis terugkeerden. De Voorzienigheid van God had Jezus geplaatst waar Hij was, en Hij stelde Zich afhankelijk van Zijn hemelse Vader voor de middelen waarmee Hij in de nood kon voorzien.

En wanneer wij in het nauw gebracht worden, moeten we ons afhankelijk stellen van God. Wij moeten wijsheid en verstand gebruiken bij iedere daad van ons leven, opdat wij niet, door onbezonnen bewegingen, onszelf in verzoeking brengen. Maar wanneer we, nadat we Zijn aanwijzingen gevolgd hebben, in het nauw gebracht worden, zal Hij ons bevrijden. Wij mogen het niet opgeven in ontmoediging, maar in iedere nood moeten we hulp zoeken bij Hem Die oneindige bronnen tot Zijn beschikking heeft. Dikwijls zullen wij omringd worden door moeilijke omstandigheden, en dan moeten we, in het volste vertrouwen, ons afhankelijk stellen van God. Hij zal iedere ziel bewaren die in verwarring gebracht is doordat hij trachtte de weg des Heren te blijven volgen.

Leven uit de Bron van kracht

Christus heeft ons door de profeet geboden: "Dat gij voor de hongerige uw brood breekt", en "de verdrukte verzadigt", "als gij een naakte ziet, dat gij hem bekleedt", en "arme zwervelingen in Uw huis brengt." (Jesája 58:7-10). Hij heeft ons gezegd : "Gaat heen in de gehele wereld, verkondigt het evangelie aan de ganse schepping." (Markus 16:15). Maar hoe dikwijls ontzinkt ons de moed en schiet ons geloof te kort, wanneer we zien hoe groot de nood is en hoe gering de middelen zijn die wij in onze hand hebben. Evenals Andreas die op de vijf gerstebroden en de twee visjes zag, roepen we uit: "Wat betekent dit voor zovelen?" (Johannes 6:9). Dikwijls aarzelen we, onwillig om alles te geven wat wij hebben, daar wij bang zijn het te besteden voor, en dat het besteed wordt door, anderen. Maar Jezus heeft ons geboden: "Geeft gij hun te eten." (Matthéüs 14:16). Zijn bevel is een belofte, en daarachter bevindt zich dezelfde kracht die de menigte aan het meer spijzigde.

Christus heeft het van de Vader ontvangen; Hij deelde het uit aan Zijn discipelen; zij deelden het uit aan de menigte; en de mensen gaven het aan elkander. Zo zullen allen die met Christus verbonden zijn, van Hem het brood des levens, het hemels voedsel, ontvangen, en het aan anderen uitdelen.

Wie voor Jezus werkt, verkeert in gevaar zijn last af te schuiven op organisaties, in plaats van te vertrouwen op Hem Die de Bron van alle kracht is. Het is een grote fout, te vertrouwen op menselijke wijsheid of aantal in het werk van God. Succesvol werk voor Christus is niet zozeer afhankelijkheid van aantal of talent als wel van zuiverheid van bedoeling, de ware eenvoud van een ernstig, afhankelijk geloof.

Wanneer u dus omringd bent door zielen in nood, weet dan, dat Christus er is. Spreek in vol vertrouwen met Hem. Breng uw gerstebroden tot Jezus. Wanneer we voorwaarts zullen gaan in het geloof, vertrouwende op de algenoegzame kracht van God, zullen ons overvloedige bronnen ter beschikking komen.

Indien wij gaan tot de Bron van alle kracht, met de handen van ons geloof uitgestrekt om te ontvangen, zullen we gesteund worden in ons werk, zelfs onder de moeilijkste omstandigheden, en we zullen in staat zijn anderen het brood des levens te schenken.

Samenvatting uit: Ellen White, *De Wens der Eeuwen*, hoofdstuk 39, blz. 299-305.

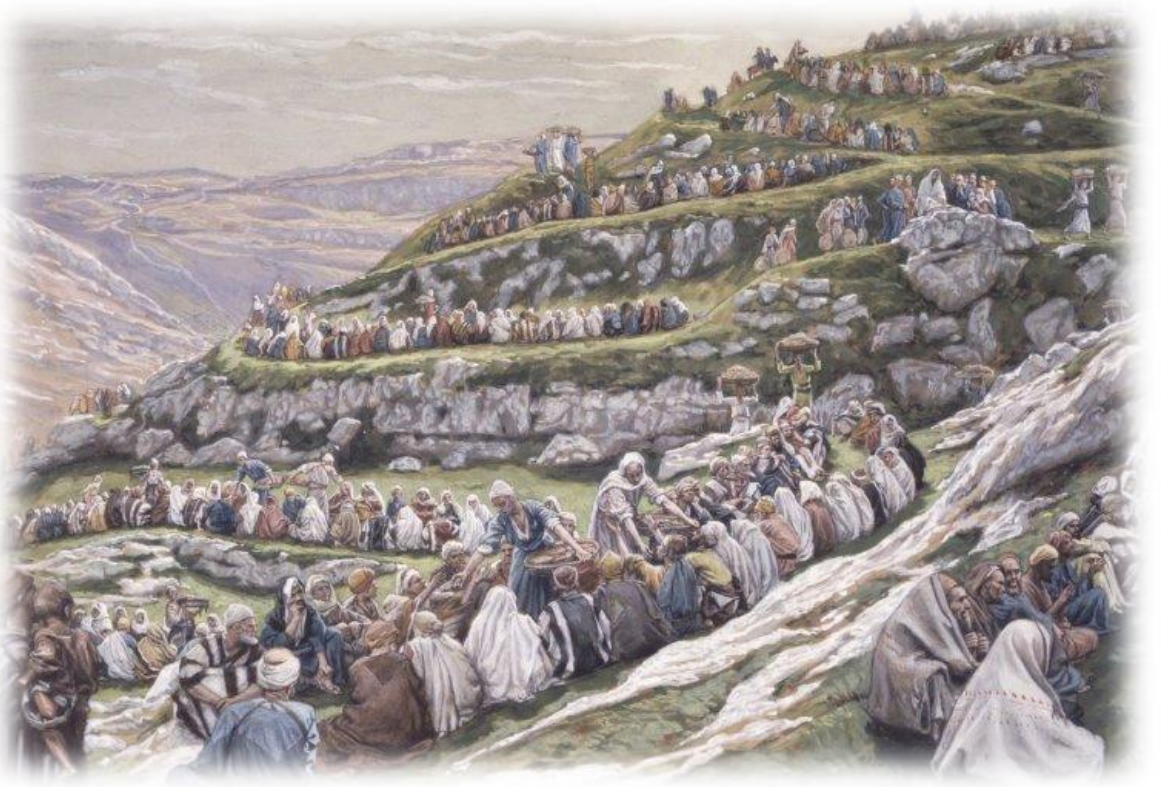

COLOFON

Uitgever:
Gemeente van Zevende Dags Adventisten
Reformatiebeweging, Nederlandse veld
Middachterlaan 2, 6955 JC Ellecom, Nederland
Tel. 0313-416 222 - Fax. 0313-450 661
e-Mail: Rehoboth@ZDAreformatie.org
Internet: www.ZDAreformatie.org

Eindredactie: br. André van der Plas
Redactie: Literatuur en multimedia commissie
Vormgeving: br. Reinald van der Giessen en br. André van der Plas

Kopij en tips zijn welkom. De redactie behoudt zich echter het recht om bepaald kopij te weigeren, artikels in te korten of te wijzigen. Hierbij zal echter de grootst mogelijke zorg in acht genomen worden, opdat de essentie en de inhoud niet geschaad wordt.
Kopij kan worden gestuurd naar bovenstaand (e-Mail) adres.

In de loop van november van ieder jaar komt een bestelformulier beschikbaar, waarop u kunt aangeven, dat u dat komend jaar de Sabbatwachter (in gedrukte vorm) als abonnement wilt ontvangen.

Een **abonnement** geldt voor een heel kalenderjaar en kost € 4,00 voor het gehele jaar. Hiervoor ontvangt u twee nummers.

Het bedrag dient u vóór het eerste kwartaal over te maken op de rekening van uw lokale gemeente. Indien u niet valt onder een lokale gemeente, kunt u het abonnementsgeld overmaken naar:
Postbank nr. 28 90 32 t.n.v. 'beheerder uitgevershuis' o.v.v. 'abonnement Sabbatwachter'.

De Sabbatwachter kan echter ook gratis digitaal in PDF-formaat **gedownload** worden vanaf de website www.ZDAreformatie.org.